

PM Rotel III (Dnr KS 2018/607)

Ökad trygghet för studerande som blir sjuka (SOU 2018:9)

Remiss från Utbildningsdepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Emilia Bjuggren anför följande.

Ärendet

Regeringens utredning om tryggare och effektivare studier har skickat delbetänkandet *Ökad trygghet för studerande som blir sjuka* (SOU 2018:9) till Stockholms stad på remiss. I delbetänkandet föreslås möjlighet till deltidssjukskrivning, vissa förändringar av karenstiden för avskrivningen av studielån, förtydligande av rehabiliteringsansvaret samt införandet av en tidsgräns för studiemedel vid sjukdom.

Utbildningsdepartementet har skickat utredningen till staden för yttrande.

Remissen i sin helhet finns att läsa på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till Stadsledningskontoret, Arbetsmarknadsnämnden, Socialnämnden och Utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret instämmer i bedömningen att förslagen kan väntas minska antalet avhopp samt göra att fler studerande kan slutföra sina studier, och ser därför positivt på förslagen.

Arbetsmarknadsnämnden anser att det är rimligt att det även för studerande ska finnas en möjlighet till deltidssjukskrivning men ser dock en risk med förslaget där följderna kan bli att utbildningsanordnaren tvingas ta ett för stort ansvar för rehabiliteringen. Det är viktigt att landstingens roll blir tydlig och att deras koordinerande roll också får ett genomslag i praktiken.

Socialnämnden ser positivt på förslaget om den utökade rehabiliteringstermen men anser att samverkan kring rehabiliteringsärenden mellan lärosäten och hälso- och sjukvården bör specificeras tydligare i delbetänkandet. Vidare anses Försäkringskassan vara myndigheten som i första hand är ansvarig för personer som inte kan fortsätta sina studier på grund av sjukdom och inte kommunen. Nämnden föreslår till utredaren att undersöka om det finns möjlighet att sjukpenninggrundande inkomst, SGI, även kan omfatta inkomster av studiemedel.

Utbildningsnämnden anser att delbetänkandet generellt presenterar förslag som bör öka tryggheten och flexibiliteten för elever beviljade studiemedel och som blir sjuka och har inga särskilda synpunkter att lyfta fram.

Mina synpunkter

I uppdraget som borgarråd med ansvar för arbetsmarknadsfrågor i Stockholms stad har jag arbetat aktivt med att hitta fler och bättre möjligheter för den som står utanför Stockholms arbetsmarknad att komma i arbete. Utbildning, och minst fullgjord gymnasieutbildning, är en förutsättning för att få ett arbete på Stockholms arbetsmarknad. Utredningens förslag innebär att fler ges möjlighet att fortsätta sina studier trots deltidssjukrivning. Det sänker trösklarna att studera för en stor grupp som ser finansieringen av studietiden som en hög tröskel. Det kommer innebära att fler fullgör sina studier och att fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva. Jag ser positivt på utredningens förslag.

För att ytterligare förstärka den försäkringsmässiga utformningen av sjukförsäkringen inom studiemedelssystemet ser jag gärna att utredaren vidare undersöker möjligheten till att göra studier med studiemedel SGI-grundande.

Det är av stor vikt att landstingen tar det samordnande ansvar för rehabilitering som utredningens förslag innebär. Jag vill understryka vikten av detta. Jag ser positivt på de förtydligande ansvar som utredningen föreslår och att Arbetsmiljöverket kommer utgöra ett tydligare stöd för utbildningsanordnare i den studieinriktade rehabiliteringen.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 7 juni 2018

EMILIA BJUGGREN

Bilaga

1. Utbildningsdepartementets remiss, sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

Betänkandet *Ökad trygghet för studerande som blir sjuka* är ett delbetänkande i den utredning om tryggare och effektivare studier som regeringen tillsatte 2017 (U2017:06). Utredningen har till uppdrag att föreslå åtgärder för att öka tryggheten för studerande vid sjukdom samt främja effektivare studier. I det nu remitterade delbetänkandet redovisas de delar som avser tryggheten för studerande vid sjukdom. Förändringarna gäller studerande som har statligt studiemedel från Centrala studiestödsnämnden (CSN) oavsett utbildningsnivå eller utbildningsanordnare.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 juli 2019.

Förslagen innebär i korthet:

- **Möjlighet till deltidssjukskrivning**
Möjlighet till sjukskrivning på deltid föreslås införas inom studiemedellssystemet. Systemet föreslås samtidigt ändras till en mer försäkringsmässig utformning, vilket skulle innebära att trygghetsförmåner enbart faller ut om sjukperioden orsakat uteblivna studieresultat, det vill säga om den studerande på grund av sjukdom försenats i sina studier. Förändringen bidrar till att studenter kan prova att studera trots en sjukperiod utan att drabbas av ekonomiska konsekvenser.
- **Kortare karenstid för rätt till avskrivning av studielån**
För personer vars studieförmåga är helt nedsatt på grund av sjukdom avskrivs i dag studielån som följer efter en karenstid om 30 dagar. Denna karenstid föreslås förkortas från 30 till 14 dagar.
- **Förtydligt ansvar för studieinriktad rehabilitering**
Utbildningsanordnarna och hälso- och sjukvården ansvarar i dagsläget för olika delar för rehabiliteringen av studenter. Det finns dock behov av att förtydliga bestämmelserna. Arbetsmiljöverket föreslås därför få i uppdrag att i samråd med utbildningsanordnare ta fram riktlinjer eller på annat sätt förtydliga reglerna.
- **Tidsgräns införs för rätt till studiemedel under sjukdom**
Utredningen föreslår att studiemedel under sjukdom ska få lämnas under maximalt 52 veckor under en tvåårsperiod (med möjligheter till undantag vid särskilda skäl). Studerande som även därefter är förhindrade att studera på grund av sjukdom föreslås överföras till de generella trygghetssystemen.

Beredning

Ärendet har remitterats till Stadsledningskontoret, Arbetsmarknadsnämnden, Socialnämnden och Utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 3 maj 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildning är en viktig nyckel för att kunna etablera sig och stanna kvar på arbetsmarknaden. Stockholms arbetsmarknad är i hög grad kunskapsintensiv, och utbildning är ofta en förutsättning för att få jobb. Utredningens förslag syftar till att underlätta för studenter att slutföra sina studier, vilket skapar ökad trygghet för studenterna och kan bidra till

uppfyllelsen av kommunfullmäktiges mål 3.3 *Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva.*

Stadsledningskontoret instämmer i bedömningen att förslagen kan väntas minska antalet avhopp samt göra att fler studerande kan slutföra sina studier, och ser därför positivt på förslagen.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 maj 2018 att hänvisa till förvaltningens förslag till beslut.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 9 maj 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningens lämnar synpunkter på var och en av de fem delarna av utredningens förslag.

En möjlighet till deltidssjukskrivning införs

Idag finns en möjlighet att vara sjukskriven på heltid med bibehållet studiemedel. Utredningen föreslår att även möjligheten till deltidssjukskrivning om 25, 50 och 75 procent ska införas.

Förvaltningen anser att det är rimligt att det även för studerande ska finnas en möjlighet till deltidssjukskrivning. Inom stora delar av komvux utbildningsutbud finns också idag möjlighet att ta del av utbildning på deltid, vilket innebär att förändringen utan större påverkan skulle kunna implementeras.

Men i några fall skulle en anpassning till förslaget kunna bli mer komplicerad. Det gäller sammanhållna utbildningar som ges som ett paket. Vid en deltidssjukskrivning kommer det i vissa fall vara svårt möta efterfrågan på en utbildning med en omfattning om mindre än 50 procent.

En mer försäkringsmässig utformning av sjukförsäkringen inom studiemedelssystemet införs

Utredningen konstaterar att det i dag händer att studerande tagit del av samtliga trygghetsförmåner i sjukförsäkringen trots att de klarat av sina studier utan försening. Det är enligt utredaren inte rimligt eller ekonomiskt försvarbart. I stället föreslås att rätten till kompensation för sjukdom – avskrivning av lån – endast blir möjlig om studieresultat uteblivit eller försenats på grund av sjukdom. Förvaltningen delar utredarens bedömning och tillstyrker förslaget.

Den förändrade principen innebär vidare att det inom studiemedelsystemet blir möjligt för en redan sjukskriven individ att prova på studier trots en sjukperiod. Det är en förändring som förvaltningen välkomnar.

Kortare karenstid för rätt till avskrivning av studielån

Förvaltningen har inga synpunkter på förslaget om att korta karenstiden efter vilken studielån kan avskrivas på grund av sjukdom från 30 till 14 dagar.

Förtydligande om att utbildningsanordnaren har ansvar för den studieinriktade rehabiliteringen

Utredningen konstaterar att ansvaret för den del av rehabiliteringen som har målet att den sjukskrivna individen ska återgå till studier är otydligt samt att dagens tillämpning inte fungerar tillfredsställande. I utredningen föreslås därför ett förtydligande om att det ankommer på utbildningsanordnaren att ansvara för den studieinriktade rehabiliteringen. Som exempel på insatser nämner utredaren hjälpmedel, möjlighet till omprov, anpassning av studierna och stöd från personella resurser. Arbetsmiljöverket föreslås vidare få i uppdrag att utarbeta riktlinjer för arbetet.

Det samordningsansvar i frågan som legat på Försäkringskassan och CSN föreslås tas bort. I stället föreslås att landstingen får ett koordineringsansvar för den sjukas rehabiliteringsinsatser. Utredningen framhåller den studerandes eget ansvar för sin rehabilitering, vilket bland annat innebär att den själv måste ta initiativ till rehabilitering hos utbildningsanordnaren.

Arbetsmarknadsförvaltningen konstaterar att de insatser som nämns inom ramen för studieinriktad rehabilitering är sådana som idag omfattas av skollagens krav på extra anpassningar inom vuxenutbildningen. Det är således ett ansvar som utbildningsanordnaren redan idag har. Förvaltningen ser dock en risk med förslaget där följderna kan bli att utbildningsanordnaren tvingas ta ett för stort ansvar för rehabiliteringen. Det är viktigt att landstingens roll blir tydlig och att deras koordinerande roll också får ett genomslag i praktiken. Annars är risken att ansvaret blir kommunalt och kommer att vila på enskilda anordnare. Förvaltningen vill understryka vikten av att utbildningsanordnare inte ska ha annan lagstiftning än skollagens bestämmelser om extra anpassningar som styr verksamheten i aktuell fråga.

Tidsgräns införs för rätt till studiemedel vid sjukdom

Förvaltningen tillstyrker förslaget om att införa en borte tidsgräns för studiemedel vid sjukskrivning på heltid och att denna ska vara 52 veckor. Vid fortsatt sjukdom innebär det att individen därefter hänvisas till det generella trygghetssystemet. I praktiken betyder det att individen behöver lämna studierna eller återgå till dem minst på deltid. Vid partiell sjukskrivning, där studier genomförs på deltid, ska ingen tidsgräns finnas. Även den bedömningen delar förvaltningen.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 15 maj 2018 att hänvisa till förvaltningens förslag till beslut.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 april 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förslaget om den utökade rehabiliteringstermen. Det finns en efterfrågan från arbetsmarknaden på utbildad arbetskraft, fullföljda studier motverkar således att personer går ut i arbetslöshet och minskar risken för att denne behöver ansöka om ekonomiskt bistånd. Viktigt är dock att lärosäten tidigt uppmärksammar om studieinriktad rehabilitering behövs och samverkan med hälso- och sjukvården bör vara en utgångspunkt för rehabiliteringen.

Samverkan kring rehabiliteringsärenden mellan lärosäten och hälso- och sjukvården bör specificeras tydligare i delbetänkandet.

Förvaltningen ser en risk i att tidsbegränsningen kan leda till att studerande behöver avsluta sina studier, vilket kan bidra till att socialförsäkringen eventuellt kan utnyttjas. En förutsättning för det är att personen har en sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Den studerande behöver uppfylla kraven om arbete innan studierna alternativt under studietiden för att bedömas ha en SGI. I annat fall kan den enda försörjningen som återstår vara ekonomiskt bistånd från aktuell boendekommun. Ekonomiskt bistånd är tänkt som den sista utvägen till försörjning när inget annat alternativ återstår. Förvaltningen anser att Försäkringskassan bör vara myndigheten som i första hand är ansvarig för personer som inte kan fortsätta sina studier på grund av sjukdom och inte kommunen. Försäkringskassan har idag ett sammanhållande ansvar för rehabilitering för personer med nedsatt arbetsförmåga och borde även ha det för studerande som inte kan fortsätta sina studier på grund av sjukdom. Förvaltningen föreslår till utredaren att undersöka om det finns möjlighet att SGI även kan omfatta inkomster av studiemedel.

Utredaren skriver i delbetänkandet att det kan vara svårt att fortsätta heltidsstudier som deltidssjukskriven. Förvaltningen anser det som nödvändigt att tydliggöra vad det rehabiliterande ansvaret avser och föreslår att det bör innebära att studierna kan anpassas efter varje studerandes förmåga, precis som det sker i arbetslivet vid rehabiliterande åtgärder. Om det inte finns möjlighet att anpassa studietakten finns risk att den studerande måste avbryta sina studier i förtid och söka sin försörjning på annat sätt. Målet torde vara att studenten kan fullgöra sina studier men under en längre tid än studierna från början var planerade till.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 maj 2018 att hänvisa till förvaltningens förslag till beslut.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 24 april 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att delbetänkandet generellt presenterar förslag som bör öka tryggheten och flexibiliteten för elever beviljade studiemedel och som blir sjuka. Förvaltningen har inga särskilda synpunkter att lyfta fram.

Konsekvenser för barn och barns rättigheter

Utredningens förslag berör inte direkt barn och barns rättigheter, dock kan de beröras indirekt. Det ingår inte i utredningens uppdrag att behandla eventuella situationer utöver studiemedel under sjukdom men utredningen påpekar att dessa frågor bör utredas vidare vilket förvaltningen instämmer i.